

In de eerste plaats, heren Atheners, mag de huidige situatie geen reden zijn om bij de pakken te gaan neerzitten, al lijkt ze nog zo uitzichtloos. Net datgene namelijk wat het ergste is aan hoe de zaken in het verleden verlopen zijn, biedt voor de toekomst de beste kans. Wat dat dan wel zijn mag? Het gegeven, heren Atheners, dat het uw volgehouden weigering te doen wat moet is die aan de basis van de ongelukkige situatie ligt; als die er namelijk zo had voorgestaan terwijl u telkens passende actie had ondernomen, was er natuurlijk geen hoop op beterschap geweest.

Vervolgens moet u in ogeschouw nemen – zoals u het van anderen gehoord heeft en, voor wie het weet uit eigen ervaring, zoals u het zich herinnert – hoe groot op een zeker moment de macht van de Spartanen was, niet zo lang geleden, en hoe u toen desalniettemin, zoals juist en passend was, geenszins uw plicht tegenover de stad verzaakt heeft maar in naam van wat rechtvaardig was met hen de strijd bent aangegaan. Waarom ik dit vermeld? Omdat ik wil dat u inziet, heren Atheners, en goed beseft dat u, als u maar waakzaam bent, niets te vrezen heeft, terwijl als u nalatig bent niets verloopt zoals u zou willen; dat is de les die u kan leren uit hoe machtig de Spartanen toen waren en hoe u hen toch overwonnen heeft door uw aandacht niet te laten verslappen, en hoe we nu door de arrogantie van dat heerschap overrompeld worden omdat we steevast verzuimen onze belangen te behartigen.

Als iemand van u, heren Atheners, meent dat Philippos een te duchten vijand in de oorlog is, vanuit de gedachte aan de omvang van de troepenmacht die hem ter beschikking staat en het feit dat de stad al haar gebieden verloren heeft, dan heeft hij weliswaar gelijk; maar laat hem in rekening brengen, heren Atheners, dat Pydna en Poteidaia en Methone en heel het bijhorende gebied rondom ooit van ons waren, en dat veel van de volkeren die nu bij hem horen onafhankelijk en vrij waren en onze vriendschap verkozen boven de zijne.

Wel, als Philippos toen de gedachte had opgevat dat oorlog voeren met de Atheners hem maar iets moeilijks leek, aangezien wij zoveel vestingen op zijn grondgebied bezaten terwijl hij verstoken was van bondgenoten, dan had hij niets kunnen doen van wat hij nu verwezenlijkt heeft en had hij niet zoveel macht verworven. Maar hij zag, heren Atheners, maar al te goed in dat die gebieden stuk voor stuk als prijzen van de oorlog voor het grijpen lagen, en dat van nature wie aanwezig is kan beschikken over het bezit van wie afwezig is, en wie bereid is tot inspanningen en risico's over dat van wie niet oplet.

Want het is net op basis van dat idee dat hij ze allemaal heeft kunnen onderwerpen en nu dus in zijn bezit heeft, sommige zoals dat na een militaire verovering gebeurt, andere door ze tot

bondgenoten en vrienden te maken; want iedereen wil wel iemand als bondgenoot en beschermheer van wie ze merken dat hij paraat staat en bereid is te ondernemen wat moet.

Wel, heren Atheners, als dan nu – want tot dusver is het wel anders geweest – ook u zich dat idee eigen kan maken, en ieder van u bereid is zich niet langer te verschuilen achter uitvluchten maar de vereiste acties waarmee hij zich nuttig kan maken voor de stad te ondernemen, wie het geld heeft door een bijdrage te doen, wie de leeftijd heeft door ten strijde te trekken – kortweg, als u bereid bent zichzelf meester te worden en ieder van u ophoudt te hopen dat hij ermee zal weggelaten zelf niets te doen en zijn buur alles in zijn plaats zal doen, dan zal u terugwinnen wat van u is, zo een god het wil, en de zaken die u zich heeft laten ontglippen opnieuw bemachtigen en hem doen boeten voor zijn daden.

Want u moet niet denken dat, als was hij een godheid, zijn huidige situatie bestendig blijft tot in de eeuwigheid; nee, er zijn er die hem haten en vrezen, heren Atheners, en wrok koesteren, zelfs onder hen die zich nu hoogst toegewijde vrienden tonen; en alles wat in de harten van andere mensen omgaat, zo moeten we denken, gaat ook in die van zijn aanhangers om.